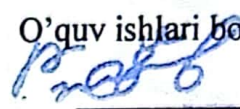

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

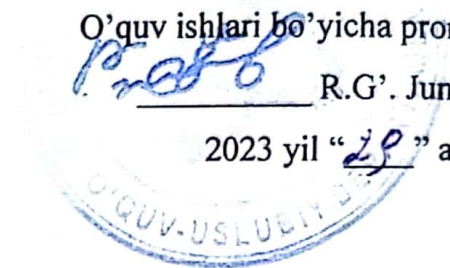

“TASDIQLAYMAN”

O'quv ishlari bo'yicha prorektor

 R.G'. Jumayev

2023 yil “29” avgust

HAYOT FAOLIYATI XAVFSIZLIGI

FANI BO'YICHA

SILLABUS

Sirtqi bo'lim uchun

Bilim sohasi:	300000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta'lim sohasi:	310000 – Ijtimoiy va xulq atvorga mansub fanlar
Ta'lim yo'nalishi:	5210203 – Psixologiya (amaliy psixologiya) ta'lim yo'nalishi

Buxoro - 2023

Fan nomi:	Hayot faoliyati xavfsizligi
Fan turi:	Tanlov
Fan kodi:	HFXT404
Yil:	4
Semestr:	8
Ta'lim shakli:	Sirtqi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	120
Ma'ruza	8
Amaliy mashg'ulotlar	16
Mustaqil ta'lim	96
Kredit miqdori:	4
Baholash shakli:	Sinov/imtixon (yozma)
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)	
FM1	Talabalarni aholi va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish, shuningdek hayot faoliyatlarida yuzaga keladigan xavflarning kelib chiqish sabablarini, xususiyatlarini, oqibatlarini va ularni yo'qotish qoidalarini, xavfsiz ish sharoitlarini yaratish, tabiiy, texnogen, ekologik va boshqa tUSDagi favqulodda vaziyatlardan aholini himoya qilish, ularni nazariy va amaliy jihatdan himoyalash, jabrlanganlarga va kasallarga birlamchi tibbiy yordam ko'rsatish hamda yong'in sodir bo'lishini oldini olish va yong'in xavfsizligini amal qilish qoidalarini o'rgatishni tashkil etish yo'llari va uslubiyotlari bilan tanishtirishdan iborat.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Mehnat va muhandislik psixologiyasi (HTIB405)
2.	Ekstremal vaziyatlarda psixologik xizmat (EVPB405)
3.	Ochiq axborot tizimida psixologik xavfsizlik (OATPXT304)

Ta'lim natijalari (TN)	
Bilimlar jihatidan:	
TN1	Talabalarni turli favqulodda vaziyatlarning umumiy tavsiflari, kutilishi mumkin bo'lgan oqibatlari, favqulodda vaziyatlarning oldini olish, talafotlarini kamaytirish va favqulodda vaziyat oqibatlarini

	bartaraf etish tadbirlari bilan tanishtirish, birinchi tibbiy tez yordam ko'rsatishga o'rgatishni tashkil etish yo'llari bilan tanishtirishdan iborat.
TN2	Favqulodda vaziyat xavfi tug'ilganda va sodir bo'lganda ma'naviy-ruhiy barqarorlik sifatlarini singdirish, tinchlik va harbiy davrlarda sodir bo'ladigan favqulodda vaziyatlar sharoitida to'g'ri harakat qilish, aholini muhofaza qilish usullari va favqulodda vaziyat oqibatlarini bartaraf etish chora-tadbirlarini bo'yicha talabalar bilimlarga ega bo'lishlari kerak.
TN3	Ishlab chiqarish jarayonida xavfsiz mehnat sharoitini yaratish, yong'inga qarshi xavfsizlik chora-tadbirlarni ko'rish, jarohat olganda birlamchi tibbiy yordam ko'rsatish va boshqa muhim vazifalarni bajara oladigan bilim, ko'nikma va kasbiy malakaga ega bo'lish kabi nazariy va amaliy bilimlar bilan qurollantiradi.
Ko'nikmalar jihatidan:	
TN4	Hayot faoliyati xavfsizligi o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida talabalarga favqulodda vaziyat xavfi tug'ilganda va sodir bo'lganda ma'naviy-ruhiy barqarorlik sifatlarini singdirish, talabalarga tinchlik va harbiy davrlarda sodir bo'ladigan favqulodda vaziyatlar sharoitida to'g'ri harakat qilishni o'rganadi.
TN5	Aholini muhofaza qilish usullarini, favqulodda vaziyat oqibatlarini bartaraf etish chora-tadbirlarini, ishlab chiqarish jarayonida xavfsiz mehnat sharoitini yaratish, yong'inga qarshi xavfsizlik chora-tadbirlarni ko'rish, jarohat olganda birlamchi tibbiy yordam ko'rsatish va boshqa muhim vazifalarni bajara oladigan bilim, ko'nikma va kasbiy malakaga ega insonni tarbiyalashga qaratilgan bilimlardan foydalanishni o'rganadi.
TN6	O'zbekiston Respublikasi hududida sodir bo'lishi ehtimol bo'lgan tabiiy, texnogen va ekologik xususiyatli favqulodda vaziyatlar, ro'y berishi mumkin bo'lgan favqulodda vaziyatlarning oldini olish, talafotlarni kamaytirish (yumshatish) va oqibatlarini bartaraf etish, fuqaro muhofazasi tuzilmalari, aholini favqulodda vaziyatlarga tayyorlash tartibi haqida bilim va ko'nikmaga ega bo'lishi kerak.
TN7	O'qitish usullari, vositalarini qo'llay olish haqida ilmiy bilimlar, amaliy o'quv va ko'nikmalarini biladi.

Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	Hayot faoliyat xavfsizligining nazariy asoslari.
M2	Favqulodda vaziyatlar haqida tushuncha. Tabiiy ekologik va texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlar.
M3	Birinchi tibbiy yordam ko'rsatishning umumiy tamoyillari. Qon ketish va uning turlari.

M4	Yuqumli kasalliklar haqida umumiy ma'lumot. O'ta xavfli yuqumli kasalliklar.
Mashg'ulotlar shakli: amaliy (A)	
A1	Mehnat faoliyatining tengligi va og'irligini baholash.
A2	Nafas va teri yo'llarini himoyalovchi individual vositalar
A3	Tibbiy evakuatsiya bosqichlarida jonlantirish. Qon ketishi va birinchi yordam ko'rsatish.
A4	Cho'kishlar. Kuyishlar. Sovuq urishi va issiq urishlari.
A5	Desmurgiya va transport immobilizatsiyasi.
A6	Radiatsion va kimyoviy vaziyatni baholash.
A7	Zararlanganlarga yordam ko'rsatish uchun ishlatiladigan tibbiy muhofaza vositalari. Zararsizlantirish turlari va usullari.
A8	Yong'in sodir bo'lgan joylardan chiqishda evakuatsiya yo'llarini mo'ljallash.

№	Mustaqil ta'lim (MT)	Dars soatlari
1	Xavfsizlikni ta'minlash tamoyillari va uslublarini tahlil qilish.	4
2	Tabiiy, texnogen, ekologik xususiyatli favqulodda vaziyatlar.	4
3	O'zbekistonda sodir bo'lishi mumkin bo'lgan texnogen xavflar.	4
4	Markaziy Osiyoda bo'lishi mumkin bo'lgan tabiiy xavflar.	4
5	Favqulodda vaziyatlarda ularning oldini olish va harakat qilish davlat tizimi (FVDT)ning strukturaviy tuzilishini o'rganish.	4
6	"Xavfli ishlab chiqarish ob'ektlarining sanoat xavfsizligi to'g'risida"gi qonun bandlarini o'rganish.	4
7	Faoliyatning turli bosqichlarida xavfsizlik shartlarini tahlil qilish.	4
8	Faoliyat xavfsizligini ta'minlashning ergonomik ko'rsatkichlarini tahlil qilish.	4
9	"Aholini va hududlarni tabiiy hamda texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish to'g'risida"gi qonun bandlarini o'rganish.	4
10	"Fuqaro muhofazasi to'g'risida"gi qonun bandlarini o'rganish.	4
11	"Terrorizmga qarshi kurash to'g'risida"gi qonun bandlarini o'rganish.	4
12	Xalqaro terrorizm va terroristik tashkilotlar.	2
13	"Sanitariya nazorati to'g'risida"gi qonun bandlarini o'rganish.	4

14	"Fuqarolar sog'lig'ini saqlash to'g'risida"gi qonun bandlarini o'rganish.	4
15	"Chiqindilar to'g'risida"gi qonun bandlarini o'rganish.	2
16	Qon ketish va qon ketish turlari.	4
17	Sovuq urishning darajalari.	4
18	Sinish turlari. Tez yordam.	4
19	Kuyish darajalari. Tez yordam. Cho'kishlar haqida ma'lumot.	4
20	Ta'sirlantiruvchi kuchga ega bo'lgan ZMLar. Asabga ta'sir etib falaj qiluvchi zaharli moddalar.	4
21	Vabo, o'lat kasalliklari.	4
22	Yong'indan himoyalashning zamonaviy texnik vositalari.	4
23	O't o'chiruvchi moddalar va ularning xossalari.	4
24	Davlat yong'in xavfsizligi xizmati.	4
25	Respublika bo'yicha yong'inlar sodir bo'lishi va ularda ko'riladigan zararlar to'g'risida statik ma'lumotlar tahlili.	4
Jami		96

Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbaalari		
Asosiy adabiyotlar		
1	Ўзбекистон Республикаси «Таълим тўғрисида»ги қонуни. –Т. Ўзбекистон, 2020 й.	
2	O.R. Yuldashev, Sh.G. Djaborova, O.T. Xasanova. Hayot faoliyati xavfsizligi. –T Darslik "Toshkent-Iqtisodiyot". 2014. – 268 b.	
3	Yormatov G'.Yo. va boshqalar. Hayot faoliyati xavfsizligi. –T. "Aloqachi", 2009. – 348 b.	
4	Nigmatov I., Tojiev M.X. "Favqulodda vaziyatlar va fuqaro muhofazasi" Darslik.-T.: Iqtisod-Moliya. 2011. -260 b.	
5	Безопасность жизнедеятельности. Под.ред. Михайлова Л.А. Киев – Харьков – Минск, 2007. 301 с.	
6	Микрюков В.Ю. Безопасность жизнедеятельности. Учебное.- М.: Ростов – Дон, 2006.	
7	Очилова Н.Р, Шарофутдинова Р.И, Муратова Г.С. "Хавф фаолияти хавфсизлиги" Ўқув қўлланма-Т. 2019.	
8	Mardonova S.M, "Hayot faoliyati xavfsizligi".Buxoro, 2023.-324 b.	
Qo'shimcha adabiyotlar		
1	"Фуқаро муҳофазаси тўғрисида"ги қонун. 26.05. 2000 йил.	
2	O'zbekiston Respublikasining "Ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalar va kasb kasalliklaridan majburiy davlat ijtimoiy sug'urtasi to'g'risida"gi qonuni. 10.09.2008 yildagi O'RO-174-son.	
3	"Хавфли ишлаб чиқариш объекtlарининг санoат хавфсизлиги тўғрисида"ги қонун. Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари тўплами. –Т.: 2006, 39-сон.	
4	"Ёнғин хавфсизлиги тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси	

	конуни, 2009.
5	“Чиқиндилар тўғрисида”ги қонун. Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, –Т.: 2007, 50-51-сон.
6	Ўзбекистон Республикасининг “Аholining санитария-epidemiologik osoyishtaligi to‘g‘risida”gi қонун, 26.08.2015 yildagi O‘RQ-393-сон.
7	O‘zbekiston Respublikasining 15.12.2000 yildagi “Terrorizmga qarshi kurash to‘g‘risida”gi қонун.
Internet saytlari	
1	http://my.gov.uz - O‘zbekiston Respublikasi hukumat portali.
2	http://lex.uz - O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi.
3	http://ziyonet.uz - Ta‘lim portal.
4	www.- mchs.uz.gov . Фавкулдда вазият вазирлиги сайти.

Talabning fan bo‘yicha o‘zlashtirish ko‘rsatkichini nazorat qilishda qo‘yidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun talabning bilim darajasi qo‘yidagilarga javob berishi lozim:

fanning mohiyati va mazmunini to‘liq yoritib olish;

· fan bo‘yicha bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo‘l qo‘ymas;

fan bo‘yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo‘lsa;

fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olish;

berilgan savollarga aniq va lo‘nda javob bera olish;

konseptga puxta tayyorlangan bo‘lsa;

mustaqil topshiriqlarni to‘liq va aniq bajargan bo‘lsa;

fanga tegishli qonunlar va boshqa meyoriy-huquqiy hujjatlarni to‘liq o‘zlashtirgan bo‘lsa;

fanga tegishli mavzulardan biri bo‘yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo‘lsa;

tarixiy jarayonlarni sharhlay bilsa;

b) 4 baho olish uchun talabning bilim darajasi qo‘yidagilarga javob berishi lozim:

fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fan bo‘yicha bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo‘l qo‘ymas;

fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushingan bo‘lsa;

fan bo‘yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o‘quv dasturi doirasida bajarsa;

fan bo‘yicha berilgan savollarga to‘g‘ri javob bera olish;

fan bo‘yicha konseptini puxta shakllantirgan bo‘lsa;

fan bo‘yicha mustaqil topshiriqlarni to‘liq bajargan bo‘lsa;

fanga tegishli qonunlar va boshqa me‘yoriy hujjatlarni o‘zlashtirgan bo‘lsa.

v) 3 baho olish uchun talabning bilim darajasi kuyidagilarga javob berishi lozim:

fan haqida umumiy tushunchaga ega bo‘lsa;

fan bo‘yicha bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo‘l qo‘yilsa;

bayon qilish ravon bo‘lmasa;

fan bo‘yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;

fan bo‘yicha matn puxta shakllantirilmagan bo‘lsa.

g) qo‘yidagi hollarda talabning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho bilan baholanishi mumkin:

fan bo‘yicha mashg‘ulotlarga tayorgarlik ko‘rilmagan bo‘lsa;

fan bo‘yicha mashg‘ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo‘lmasa;

fan bo‘yicha matnlarni boshqalardan ko‘chirib olganligi sezilib tursa;

fan bo‘yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo‘l qo‘yilgan bo‘lsa;

fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;

fanni bilmasa.

Fan o‘qituvchisi to‘g‘risida ma‘lumot

Muallif:	Anvar Asadullaev, o‘qituvchi
E-mail:	anvarasadullaev1973@gmail.com
Tashkilot:	Buxoro davlat universiteti, “Ekologiya va geografiya” kafedrasida
Taqrizchilar:	U.T. Norboeva - BuxDU, “Ekologiya va geografiya” kafedrasida professori. M.L. Mustafoyeva - BDTI, Tibbiy biologiya kafedrasida dotsenti, biologiya fanlari nomzodi.

Mazkur Sillabus Buxoro davlat universiteti o‘quv – uslubiy Kengashining 2023 yil 29 avgustdagi 1 - sonli yig‘ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus Tabiiy fanlar fakulteti ilmiy Kengashining 2023 yil 28 avgustdagi 1 - sonli yig‘ilish bayoni bilan muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan. tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus Ekologiya va geografiya kafedrasining 2023 yil 26 avgustdagi 1-sonli yig‘ilish bayoni bilan ma‘qullangan.

O‘quv-uslubiy boshqarma boshlig‘i

Fakultet dekani

Kafedra mudiri

Tuzuvchi

